

НАПРЯМКИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ПІДПРИЄМСТВА УКРАЇНИ

Татар М.С., кандидат економічних наук, доцент,
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1111-7103>

Залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) дає змогу забезпечити капітальні інвестиції, щорічні прямі внески в економіку, нові робочі місця, експорт, отримання нових навичок та технологій, інноваційність секторів економіки.

Програма USAID «Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання» [2] вже передбачає ряд суттєвих реформ, спрямованих на створення основи для цілеспрямованої інвестиційної політики, зміцнення інституцій для заохочення інвестицій, створення конкурентного середовища, що сприяє бізнесу, продовження антикорупційної реформи, зміцнення інституцій та нормативної бази регулювання проекти капітальних інвестицій, прискорення процесу приватизації, прискорення вступу до ЄС, вирішення проблем в окремих галузях. На запит Уряду України за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України» компанією EY в Україні у співпраці з Офісом Національної Інвестиційної Ради, Міністерством економіки України та Офісом із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest розроблена Національна Стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну [4], якою передбачені такі галузеві активатори ПІІ як ніршорінг, активізація ПІІ через торгівлю, активація допоміжних секторів, ощадливе (додаткове) виробництво, промислові та технічні парки, цифровізація інфраструктури та послуг, рішення щодо оптимізації ланцюгів поставок, приватна професійна освіта, стимулювання локалізації, вхідні заохочення до досліджень та розробок, активізація Міжнародних Технічних Угод.

Формуванню сприятливого інвестиційного клімату в Україні передують такі фактори як:

– привабливе географічне положення, яке визначається розташуванням країни у центрі Європи на перехресті торговельних шляхів;

- освічена робоча сила, оскільки в Україні дуже високий інтелектуальний і професійний рівень виробників;
- високий рівень знань та кількість фахівців з вищою освітою;
- дешева робоча сила;
- відносно дешева сировина і енергоресурси;
- недостатньо сформований ринок товарів та незадоволений попит населення;
- наявність в Україні законодавства про іноземні інвестиції;
- наявність державних структур, які займаються питаннями залучення іноземних інвестицій, що свідчить про серйозність намірів Уряду щодо підтримки іноземного капіталу.

При цьому наявні й фактори несприятливого інвестиційного клімату в Україні, що призводять до зниження притоку іноземного капіталу в Україну:

- політична і економічна нестабільність, військові дії, висока імовірність руйнування інфраструктури;
- нерозвинутість інфраструктури і погана матеріально-технічна база;
- відсутність справді професійно підготовлених інформаційних і консультативних структур, важкість отримання правдивої науково обґрунтованої і точної економічної інформації;
- зростання безробіття, міграція професіоналів за кордон, зростання незадоволеності населення, розпад численних громадських структур;
- незавершеність судової реформи та ризики пов'язані з реалізацією економічних прав і свобод, захистом прав власності;
- недорозвинутість фондового ринку, який так і не став, на відміну від розвинутих країн світу, платформою для реалізації основної частки відносин у сфері інвестицій;
- економічні ризики, пов'язані зі слабкою прогнозованістю кон'юнктури товарних та сировинних ринків, значними ціновими коливаннями;
- високий рівень корупції та беззладдя, високий рівень нерівності доходів, що призводить до відтоку спеціалістів за кордон;
- високий рівень бюрократизму.

Здійснено SWOT-аналіз формування інвестиційного клімату в Україні (табл. 1).

SWOT-аналіз формування інвестиційного клімату в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – сировинні, природні та мінеральні ресурси; – найбільші запаси чорнозему у світі; – географічне розташування на перетині основних транспортних коридорів між Європою та Азією; – сприятливі кліматичні умови; – наявність перспективних для інвестування галузей; – відносно дешева та водночас кваліфікована робоча сила; – великий смний та фактично конкуренто необмежений внутрішній ринок з більшості товарних позицій; – високий науковий потенціал; – розвиненість інфраструктури (наявність доріг, портів, мостів, летовищ, складів, систем зв'язку, водопостачання тощо); – ліберальність екологічних норм; – наявність технологічних та індустріальних парків 	<ul style="list-style-type: none"> – мінливість законодавства та суттєве адміністративне навантаження; – слабкість правової системи, що не дає повної гарантії іноземним інвесторам захисту їх прав власності за умов вкладення ПІІ; – високий рівень корупції та бюрократизму у владних структурах; – незабезпеченість верховенства права, політична залежність судових органів від рішень чиновників та впливу груп економічних інтересів; – нерозвиненість фондового ринку; – недоступність довгострокового кредитування; – незадовільний стан якості інституційного середовища; – відсутність дієвої системи страхування іноземних інвесторів; – низькотехнологічна складність економіки; – значна енерговитратність виробництва
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – економічна інтеграція у рамках угоди про ЗВТ України з ЄС та Канадою; – близькість до азійських ринків; – доступ великих інвестиційних гравців до ресурсів – матеріальних, трудових, природних та фінансових. 	<ul style="list-style-type: none"> – військові дії, насамперед, пов'язані з окупацією територій та руйнуванням інфраструктури; – міграція та біженство досвідчених спеціалістів за кордон у зв'язку з військовими діями на території України; – нестабільна внутрішня політична та економічна ситуація; – конкуренція з боку «нових» країн-членів ЄС та ринків, що розвиваються, за залучення ПІІ; – недієвість механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів, та низький рівень гарантування безпеки інвестиційної діяльності.

Джерело: складено автором на основі [1, 3]

Запропоновано наступні перспективні напрямки стимулювання інвестиційної активності та залучення іноземних інвестицій в підприємства України:

- відновлення інфраструктури після військових дій, сприяння поверненню вискоосвідчених спеціалістів з-за кордону;
- формування єдиної довгострокової стратегії, що спрямована на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни;
- створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій, сприяння зростанню частки іноземних інвестицій у виробництво експортних товарів;
- розвиток інфраструктури з використанням інноваційних проєктів, реконструкція і створення нових екологічно чистих виробництв;
- інвестування та державна підтримка виробництв, які потребують оновлення основного капіталу і мають значний інноваційний потенціал, за допомогою якого можна здійснювати нарощування обсягів виробництва;
- створення рівних умов для всіх інвесторів, забезпечення захисту прав власності інвесторів;
- стимулювання інвестиційної діяльності через податкові і неподаткові пільги, амортизаційну політику, надання пільгових інвестиційних кредитів;
- удосконалення державної інноваційної політики, яка має бути направлена на формування нормативно-правової бази, що забезпечить перехід на інноваційний шлях розвитку;
- удосконалення регіональних схем стимулювання інвестиційної діяльності.

Література:

1. Петрик О.І., Магдалюк О.В. Іноземне інвестування в Україні: сучасний стан та напрями активізації. *Вісник Університету банківської справи*, 2018. № 2. С. 37-39.

2. Програма USAID «Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання». URL: https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023-04/EDGE%20UIPA%20Report-%20online%20-%20Ukrainian%20%2811%20Apr%202023%29_AC.pdf (дата звернення: 05.02.2024).

3. Тофан І.М. Проблематика залучення інвестицій та їх податкового супроводу в Україні. *Український економічний часопис*. 2023. № 1. С. 48-51.

4. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/> (дата звернення: 05.02.2024).